

Hvordan har du det? 2021

- sundhedsudfordringer i Region Midtjylland

Sundhedskoordinationsudvalget 25. april 2022

Jes Bak Sørensen

Program

- Sundhedsudfordringer i Region Midtjylland
- Målgrupper med store (sundheds)udfordringer
- Ulighedskæden og mulige arenaer i sundhedsaftalen

- Spørgsmål og svar

Sundhedsudfordringer i Region Midtjylland

Status 2021 og udvikling 2010-2021

	2021	2010-21	2013-21	2017-21
Daglig rygning	13 %	●	●	●
Alkohol (10+ genstande/uge)	15 %	●	●	●
Fysisk inaktivitet	18 %	●	●	●
Usundt kostmønster	18 %	●	●	●
Svær overvægt	18 %	●	●	●
Dårlig selv vurderet helbred	16 %	●	●	●
Høj stressscore	29 %		●	●
Symptomer på depression	8 %			●
Ensomhed	14 %			●
4+ kroniske sygdomme	15 %	●	●	●
Nedsat arbejdsevne (25-66 år)	18 %	●	●	●

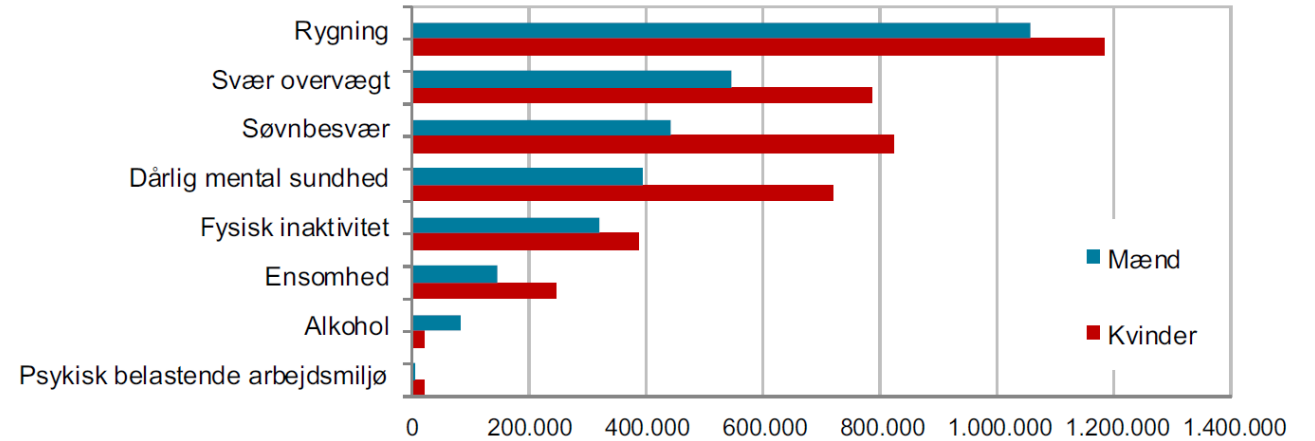
Sygdomsbyrden i Danmark

RISIKOFAKTORER

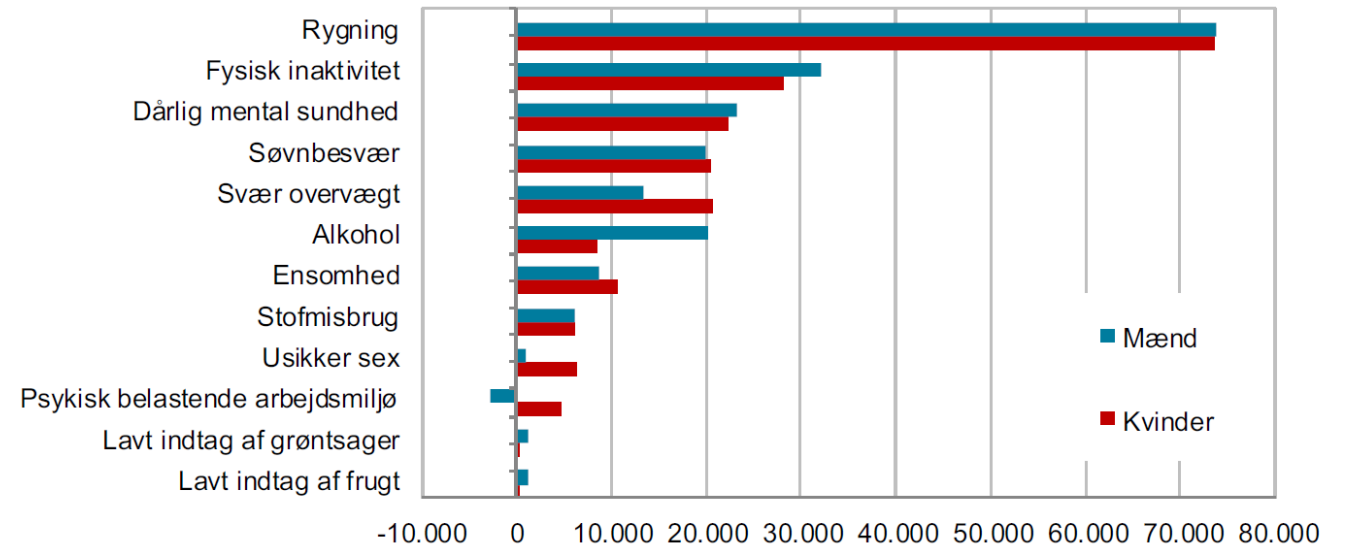
Ekstra behandling

2016

Figur 1.2.9 Ekstra kontakter til alment praktiserende læge i Danmark relateret til risikofaktorer, fordelt efter køn. Årligt antal, 2013. Justeret for rygning, alkohol, fysisk inaktivitet og BMI

Figur 1.2.3 Ekstra somatiske indlæggelser i Danmark relateret til risikofaktorer, fordelt efter køn. Årligt antal, 2013. Justeret for rygning, alkohol, fysisk inaktivitet og BMI

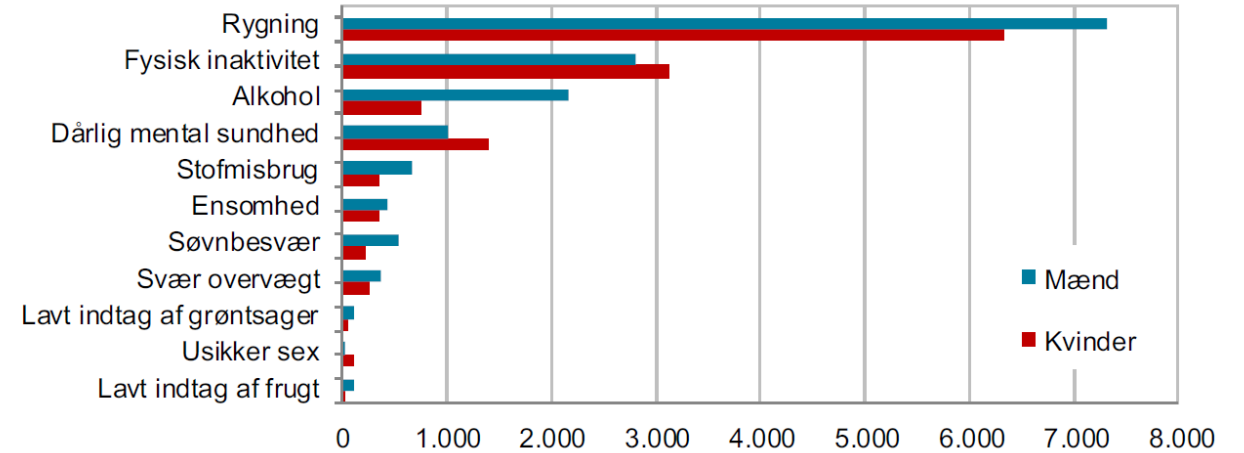
Sygdomsbyrden i Danmark

RISIKOFAKTORER

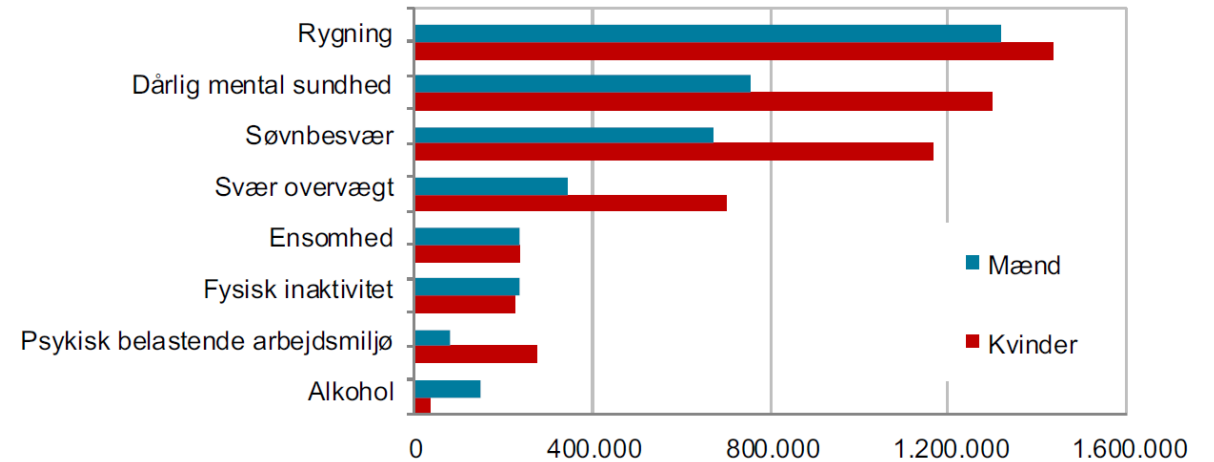
Konsekvenser

2016

Figur 1.2.1 Ekstra dødsfald i Danmark relateret til risikofaktorer, fordelt efter køn. Årligt antal, 2013. Justeret for rygning, alkohol, fysisk inaktivitet og BMI

Figur 1.2.11 Langvarigt sygefravær i Danmark relateret til risikofaktorer, fordelt efter køn. Årligt antal, 2013. Justeret for rygning, alkohol, fysisk inaktivitet og BMI

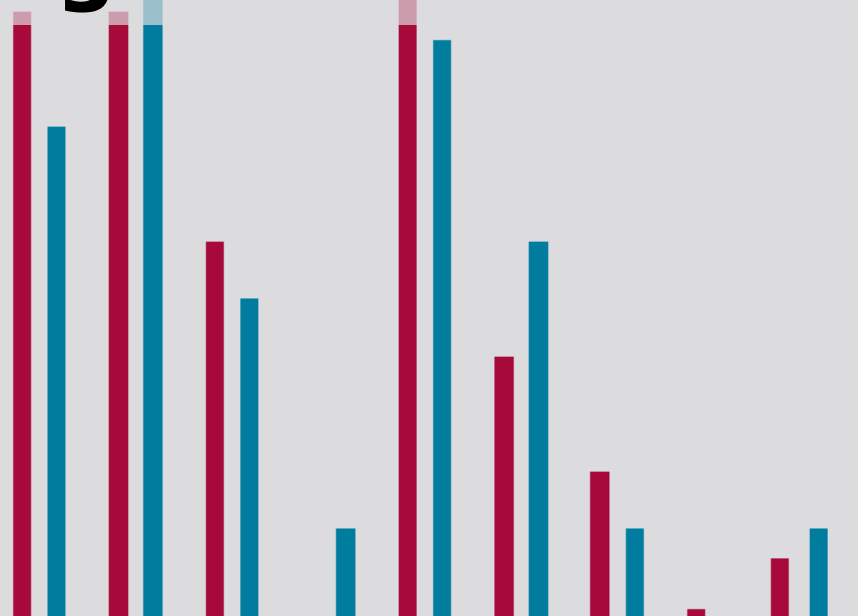

OKTOBER 2015

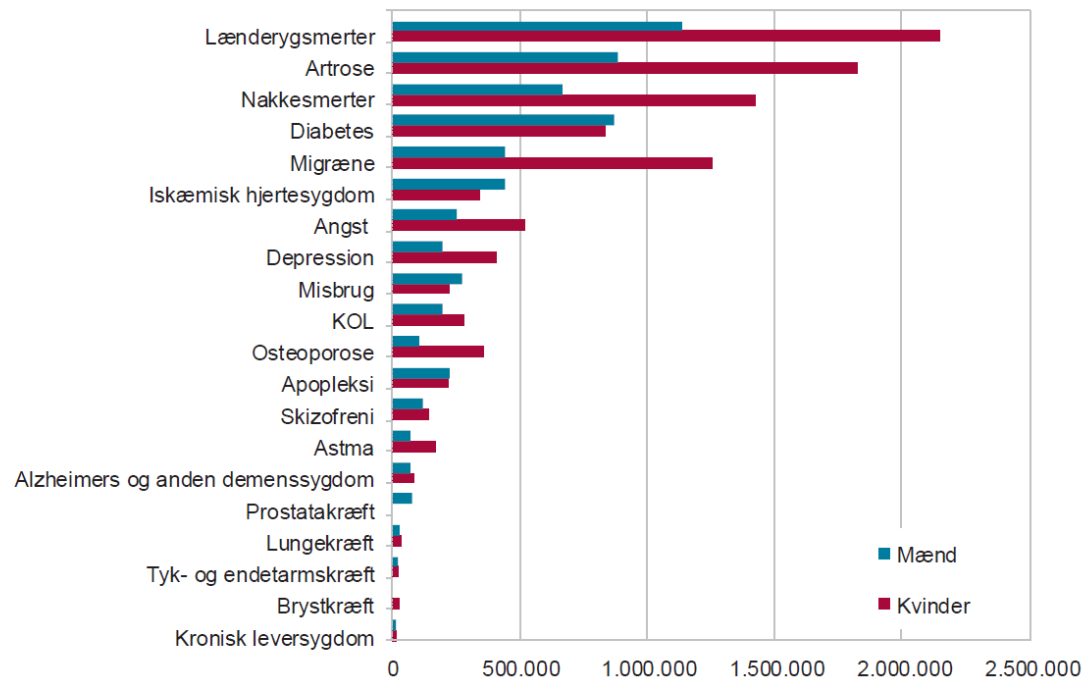
SYGDOMSBYRDEN I DANMARK

■ Sygdomme

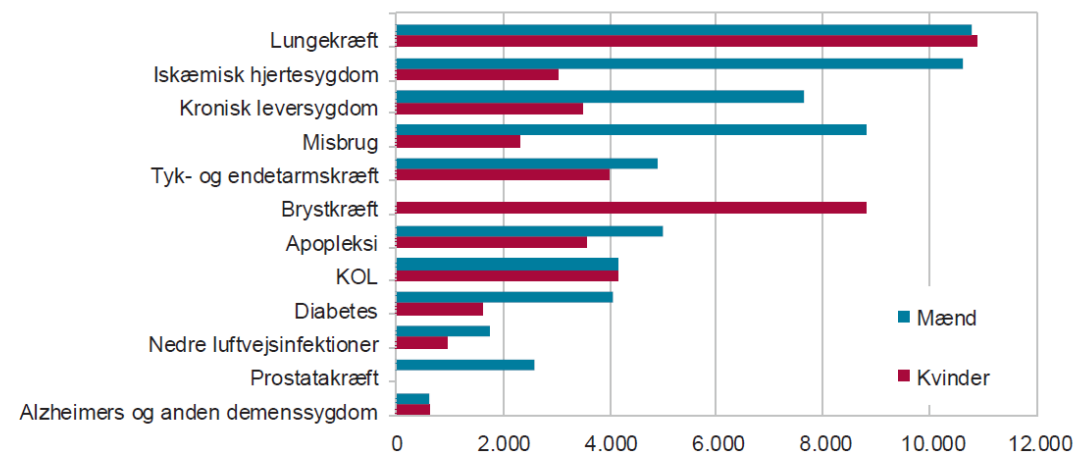
Ekstra behandling og konsekvenser

Figur 1.1.8 Besøg hos alment praktiserende læge i Danmark på grund af udvalgte sygdomme blandt mænd og kvinder. Årligt gennemsnit for 2010-2012

Figur 1.1.4 Tabte leveår i Danmark på grund af udvalgte sygdomme blandt mænd og kvinder. Årligt gennemsnit for 2010-2012

Målgrupper med store (sundheds)udfordringer

Sundhedsvaner	Daglig-rygere	Drikker mere end 10 genstande	Fysisk inaktiv	Usundt kostmønster	Svær overvægt	Dårlig søvnkvalitet
Mænd	●	●		●		
Kvinder						●
16-24 år		●		●		
25-34 år						
35-44 år						
45-54 år	●			●	●	●
55-64 år	●	●			●	●
65-74 år		●			●	
75+ år		●	●			
Lavt uddannelsesniveau (0-10 år)	●		●	●	●	●
Middelhøjt uddannelsesniveau (11-14 år)	●	●		●	●	
Højt uddannelsesniveau (15+ år)						
Studerende/skoleelever						
Beskæftigede						
Arbejdsløse	●			●	●	
Kontanthjælp, sygedagpenge mv.	●		●	●	●	●
Førtidspensionister	●		●	●	●	●
Efterlønsmodtagere					●	
Folkepensionister		●	●			

Mental sundhed	Høj score på stresskalaen	Angst og anspændthed	Ensomhed	Symptomer på depression
Mænd				
Kvinder	●	●	●	●
16-24 år	●	●	●	●
25-34 år	●	●	●	●
35-44 år	●		●	
45-54 år				
55-64 år				
65-74 år				
75+ år				
Lavt uddannelsesniveau (0-10 år)	●	●	●	●
Middelhøjt uddannelsesniveau (11-14 år)				
Højt uddannelsesniveau (15+ år)				
Studerende/skoleelever	●	●	●	●
Beskæftigede				
Arbejdsløse	●	●	●	●
Kontanthjælp, sygedagpenge mv.	●	●	●	●
Førtidspensionister	●	●	●	●
Efterlønsmodtagere				
Folkepensionister				

Social ulighed i sundhed blandt unge

	Grundskole	Alment gymnasium	Erhvervsrettet gymnasium	Erhvervsuddannelse	Videregående uddannelse	I arbejde	Hverken i arb. eller under udd.
Dagligrygere				●			●
Daglig brug af røgfri tobak mm							
Rusdrikker ugentligt		●					
Stort forbrug af hash							●
Andre stoffer end hash							
Fysisk inaktive				●			●
Usundt kostmønster				●			●
Svær overvægt				●			●
Dårlig søvnkvalitet							●
Høj score på stressskalaen		●					●
Angst og anspændthed							●
Ensomhed		●					●
Symptomer på depression		●					●
Selvskade							●

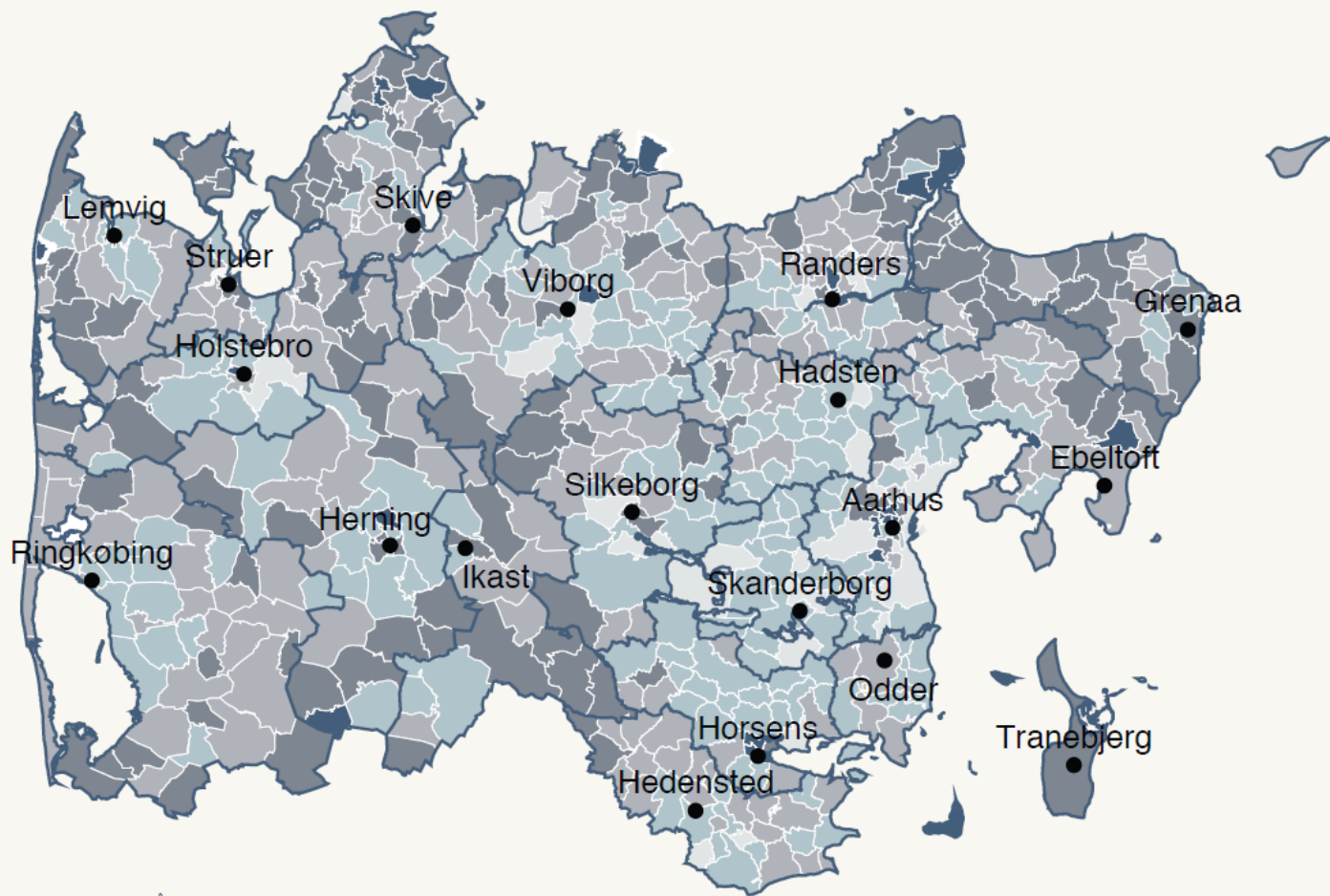
Område 1
Antal personer: 139.500

Område 2
Antal personer: 269.200

Område 3
Antal personer: 214.700

Område 4
Antal personer: 230.500

Område 5
Antal personer: 71.100

Sociogeografisk område

REGION MIDTJYLLAND

Sundhed på én side

Sundhedsmål	Sociogeografiske områder					
	Region Midtjylland	Omr. 1	Omr. 2	Omr. 3	Omr. 4	Omr. 5
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Dagligrygere Antal personer: 132.000	13	8*	12*	13	15*	18*
Drikker mere end 10 genstande om ugen Antal personer: 150.000	15	19*	15	14*	15	14*
Fysisk inaktive Antal personer: 182.000	18	14*	18	19	20*	22*
Usundt kostmønster Antal personer: 179.000	18	12*	17*	20*	22*	21*
Svær overvægt Antal personer: 179.000	18	10*	18	21*	22*	19
2-5 risikable sundhedsvaner Antal personer: 207.000	20	14*	19*	21*	24*	24*

Sundhedsvaner – kronisk sygdom

	Dagligrygere	Drikker mere end 10 genstande om ugen	Fysisk inaktive	Usundt kostmønster	Svær overvægt
Forhøjet blodtryk	●	●	●		●
Hjertekrampe	●		●		●
Blodprop i hjertet		●	●		●
Hjerneblødning, blodprop i hjernen	●		●		
Diabetes	●		●		●
Kræft			●		
KOL	●	●	●	●	●
Astma	●		●		●
Allergi					●
Slidgigt	●	●	●		●
Leddegigt	●	●	●	●	●
Knogleskørhed			●		
Diskusprolaps, andre ryg sygdomme	●		●	●	●
Angst	●		●	●	●
Depression	●		●	●	●
Migræne	●		●	●	●
Tinnitus		●	●	●	●
Grå stær		●			

Ulighedskæden og mulige arenaer i sundhedsaftalen

“Ulighedskæden”

- Årsager til årsager
 - Social og økonomisk ulighed
- Årsager
 - Social ulighed i risikofaktorer for sygdom
- Konsekvenser
 - Social ulighed i sygelighed
- Konsekvenser af konsekvenser
 - Social ulighed i screening, diagnostik, behandling, rehabilitering, beskæftigelse, indkomst, død

Fremme af social lighed i sundhed

Fortidens fejl

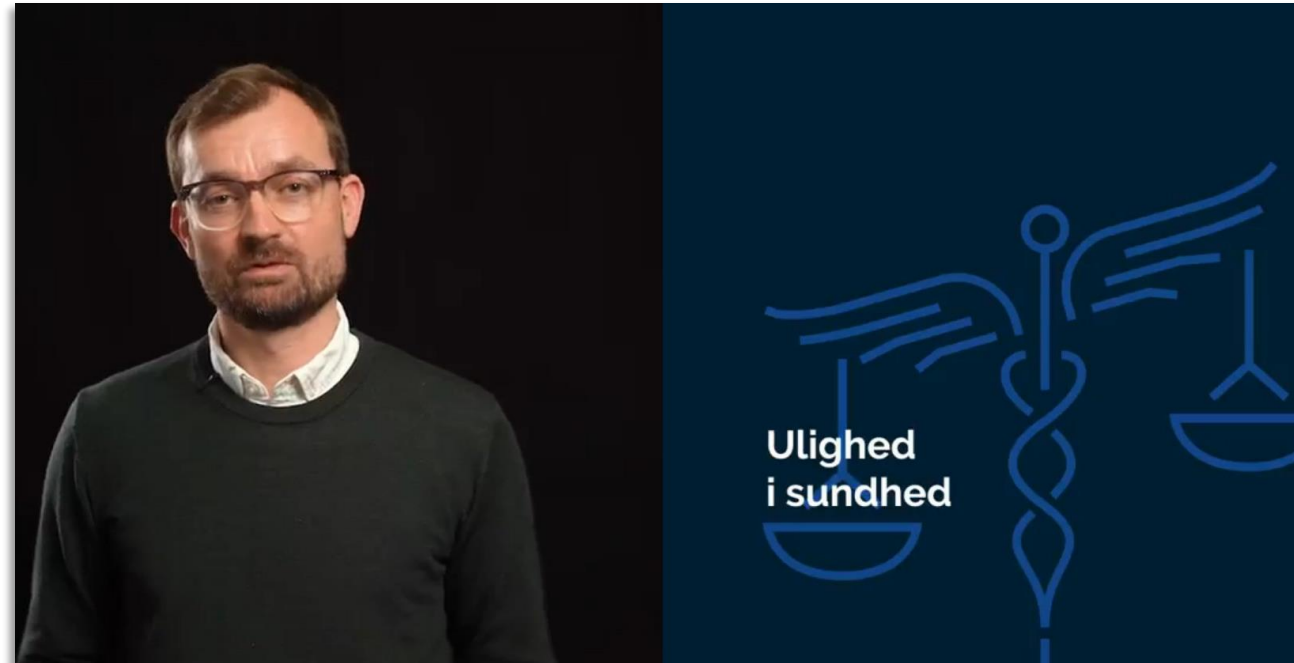
- Risikofaktorer og sygdomme håndteres hver for sig
- Tingene klumper sammen

Fremtidens forebyggelsesstrategi

- Populationsperspektiv. Prioriter en afgrænset del af befolkningen i særlig høj risiko
- Helhedsorienteret indsats. Adresser sociale og sundhedsproblemer samtidig

- Systemorienteret. Strukturel – lokal samfund – nære sociale relationer – individ

Der er behov for et langt sejt træk!

Fremme af social lighed i sundhed

Reducer den økonomiske og sociale ulighed

- Reducer arbejdsløshed blandt kortuddannede
- Skab boligområder med blandede naboskaber
- Reducer uafsluttet skolegang

Reducer den sociale ulige i risikofaktorer

- Kombiner strukturel og målrettet forebyggelse

Reducer den sociale ulighed i det behandlende sundhedsvæsen

- Reducer social ulighed i adgang, brug, kvalitet og effekt
- Lav effektiv forebyggelse blandt patienter
- Tilfør ekstra ressourcer til primærsektoren i udsatte områder

Reducer den sociale ulighed i konsekvenser af sygdom

- Styrk overførselsindkomsterne ved sygdom og arbejdsløshed
- Indfør mere fleksible arbejdskrav

Mulige arenaer i sundhedsaftalen

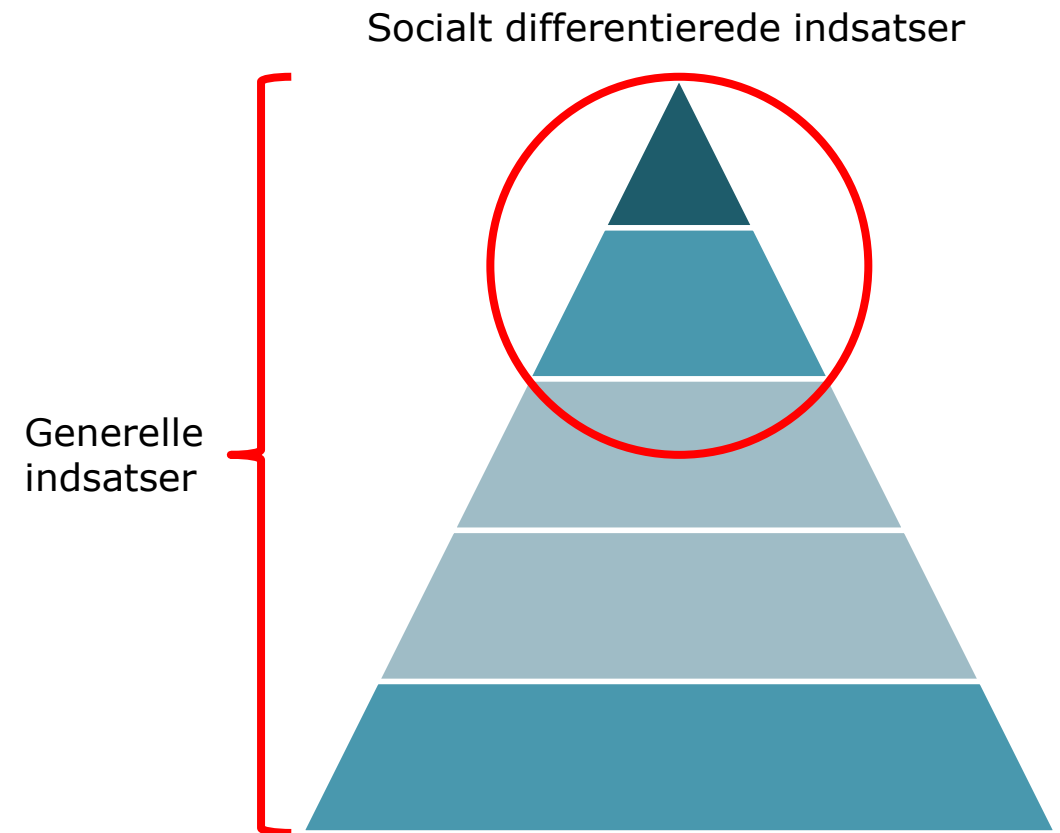
Patientrettet forebyggelse som en del af behandlingen

Udfordringer

- Ulighed i risikofaktorer og sygelighed
- Høj forekomst af risikofaktorer blandt patienter

Mulige løsninger

- Generelle indsatser, hvor forebyggelse af risikofaktorer er en skal-opgave i forbindelse med (alle) behandlingsforløb
- Socialt differentierede indsatser til særlige risikogrupper fx patienter med kort uddannelse

Mulige arenaer i sundhedsaftalen

Ulighed i sundhedsvæsenet

Udfordringer

- Ulighed i sygelighed
- Ulighed i adgang, behandling og rehabilitering
- Ulighed i effekt i det behandlende sundhedsvæsen

Mulige løsninger

- Flere ressourcer til dem med færrest ressourcer
- Forskelsbehandling for at sikre reel lige adgang, behandling og rehabilitering – for at opnå lige effekt
- Flere pakkeforløb, hvor egne ressourcer ikke er vigtige

Mulige arenaer i sundhedsaftalen

Ressourcer efter behov

Udfordringer: "Inverse care law" (1971)

- Den mere ressourcestærke del af befolkningen gør mere brug af sundhedsvæsenet
- Geografiske områder med en høj andel af ressourcestærke har bedre dækning

Mulige løsninger

- Flere ressourcer til områder og grupper med størst behov (og færre ressourcer til områder og grupper med mindre behov)

Fremme af social lighed i sundhed

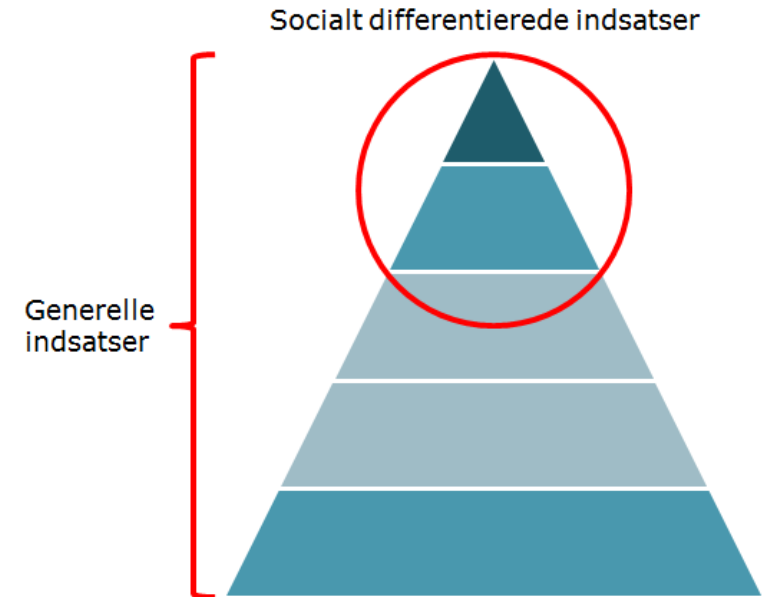
Vigtige valg

- Indsatser for brede grupper
- Indsatser for socialt marginaliserede

Grundlag for indsatser

- Stærke teorier om årsager til ulighed
- Forskningslitteratur om hvad der virker
- En klar programteori – hvilke mekanismer vil vi påvirke?

Evaluer effekter

Opsamling

Målgrupper med store (sundheds)udfordringer

- Mænd (vaner), kvinder (mental)
- Lavt uddannelsesniveau (alle)
- Udenfor arbejdsmarkedet (alle), studerende (mental)
- 16-44-årige (mental), 45-64-årige (vaner)
- Alment gymnasium (mental), erhvervsuddannelse (vaner), unge udenfor uddannelse og arbejde (alle)
- Social resourcesvagere lokalområder (alle)
- Borgere med kroniske sygdomme – særligt multisyge (alle)

Ulighedskæden og mulige arenaer i sundhedsaftalen

- Problemer klumper sammen
- Populationsperspektiv – helhedsorienteret indsats – systemorienteret
- Generelle og socialt differentierede indsatser